

EVROPSKÉ REFERENČNÍ ÚROVNĚ OVLÁDÁNÍ JAZYKŮ A JEJICH APLIKACE DO VÝUKY

Alice Brychová

MODERNÍ FILOLOGIE NA PRAHU TŘETÍHO
TISÍCILETÍ, 17.2. 2010

- „Smysluplnost učení se zvýší, když jsou témata aplikována na situace ze života.“

Stella Vosniadou

Jazykové znalosti jako nástroj ke komunikaci

- Jazykové vzdělávání a evropská vzdělávací politika
- **Rada Evropy** a její cíle: mobilita, tři jazyky, konkurenceschopnost, celoživotní vzdělávání, evropská kulturní identita
- Projekty:

Společný evropský referenční rámec pro jazyky

Evropské jazykové portfolio

Společný evropský referenční rámec pro jazyky

- Podpora a sjednocení cizojazyčného vzdělávání občanů Evropy
- jak se jazykům učíme
- jak je vyučujeme
- jak v jazycích hodnotíme

Sjednocující funkce SERR

- **Společná referenční stupnice ovládnání jazyků**
- deskriptivní schéma, společný aparát
- popis výsledků učení se cizím jazykům v různých kontextech
- konkrétní realizace u cílových skupin
- měřitelný pokrok v jazyce

Společný evropský referenční rámec pro jazyky

- Význam a cíle:

„SEERR poskytuje obecný základ pro vypracování jazykových sylabů, směrnic pro vývoj kurikula, zkoušek, učebnic atd. v celé Evropě. V úplnosti popisuje, co se musí studenti naučit, aby užívali jazyka ke komunikaci, a jaké znalosti a dovednosti musí rozvíjet, aby byli schopni účinně jednat. Popis se rovněž týká kulturního kontextu, do něhož je jazyk zasazen. Rámec také definuje úrovně ovládnutí jazyka, které umožňují měřit pokrok studentů v každém stádiu učení se jazyku a v průběhu celého života studenta.“

(SEERR, 2002,s.1)

Společné úrovně ovládnání jazyků

- Šest základních úrovní :
- A1-A2 = uživatelé základů jazyka
- B1-B2 = samostatní uživatelé cizího jazyka
- C1-C2 = zkušení uživatelé cizího jazyka
- Podrobnější členění (pomocí indexu 1,2): v naší praxi zatím problematické
- B1 *Threshold = práh*

Obtíže při identifikaci jazykové úrovně na podkladě referenční tabulky

- Důležité **vodítko** pro obtížnost jazykové zkoušky, výuky a učebních materiálů

Praxe:

- 1. stupnice referenčních úrovní nedefinuje **kvalitu** výkonu (SERR obsahuje tabulku s kvalitativními aspekty na s. 28/29)
- 2. **nelineární** stupnice, kornout
- Počet lexikálních jednotek: A2 = 850 jednotek, B1 = 1500 j., B2 = 4500 s více než 8000 sémantickými významy. (srov. Little/Perclová, 2001)
- *Profile deutsch* (2005): sociální domény, řečové akty, gramatika a slovní zásoba pro navázání kontaktu

Obtíže při identifikaci jazykové úrovně

- 3. SERR popisuje různé **komponenty** jednotlivých referenčních úrovní (lingvistické, sociolingvistické a pragmatické)
- 4. **globální a detailní** popisy úrovní

Deskriptory jazykových úrovní

- **Pozitivní formulace**
- **Určitost/jednoznačnost**

např.: v dovednosti poslech - B1, *Rozumím podstatným informacím v krátkých, jasných a jednoduchých hlášeních, v rádiu nebo jiných zvukových nosičích, když se mluví pomalu a důrazně.*“

- **Stručnost**
- **Nezávislost**

např. C2 - monologické mluvení: „ *Umím přednášet velmi flexibilně myšlenky a názory, přitom něco zdůraznit, odlišit a případně odstranit nejednoznačnost.*“

(srov. SERR, s. 205-207)

Proces vzniku deskriptorů

- Zkušenosti z vytváření testů s mezinárodní platností
- Teorie škálování v oboru aplikované psychologie
- Názory učitelů, kteří se projektu tvorby referenční rámcové stupnice účastnili (švýcarský projekt)
- Metody kvantitativní, kvalitativní a intuitivní
např. metoda klíčových pojmů:
 - ověření shody deskriptorů se skutečným pokrokem v jazyce
 - vhodné pro senzibilizaci vyučujících

Evropské jazykové portfolio jako nástroj pro sebehodnocení na podkladě referenčních úrovní ovládnání jazyků

- Obtíže s identifikací jazykových úrovní
- Detailnější deskriptory, aplikace na konkrétní situace
- Funkce pedagogická: decentralizace výuky (změna pozice učitele), senzibilizace v otázkách referenčních jazykových úrovní, sebehodnocení
- Funkce informativní: v rámci školy i u „odběratele“ v praxi?

Praktické náměty pro využití portfolia

- Příležitost k pedagogickému experimentování a k vzájemnému poznávání
- Fáze plánování: formulace učebních cílů
- Fáze monitorování: hledání vhodných aktivit, přiřazování k deskriptorům, sledujeme učební strategie
- Fáze hodnocení a prezentace výsledků učení: prezentace materiálů ve Sbírce prací a dokumentů, sebehodnocení podle deskriptorů

Nácvik sebehodnocení v části portfolia

Jazykový životopis

- Vyučující odhadne, na jaké úrovni se asi nachází většina žáků.
- Formou diskuse se zorientuje, jak se hodnotí žáci, a oba odhady vzájemně porovnají.
- V tabulkách pro sebehodnocení v jednotlivých dovednostech nejdříve společně, později již samostatně označují deskriptory dané úrovně, které „umí“.
- Deskriptory konfrontují s učebními materiály a tak si vybavují, resp. ověřují, zda „umí“ popisované činnosti.
- Navrhují kritéria pro úspěšné splnění popisované dovednosti.
- Aktuálně vyučující i žáci navrhují aktivity odpovídající ověřovaným deskriptorům.

Ověřování sebehodnocení a hodnocení spolužáků

Testování na stanovištích:

- V učebně vytvořit čtyři stanoviště (vždy pro jednu z dovedností nebo pro 1 dovednost a více deskriptorů)
- student / učitel jako hodnotitel
- ostatní studenti obdrží zadání k úkolům, která se vztahují k ověřovaným deskriptorům
- studenti na svá zadání poznamenají, zda si myslí, že úkol splní značkou +, nejsou si jisti, 0, úkol nezvládnou -
- Po provedení úkolu před hodnotitelem, obdrží jeho hodnocení pomocí shodných znaků. Obě hodnocení lze porovnat a sledovat, jak velké je procento shody vlastního a cizího hodnocení. O rozdílném názoru je možno diskutovat.

Detailnější rozlišení referenčních úrovní

Raster zur Selbstbeurteilung

Originalfassung des Rasters siehe Sprachenpass

	A1.1	A1.2	A2.1	A2.2	B1.1	B1.2	B2
Verstehen Hören	Wenn sich andere vorstellen, kann ich einfache, wichtige Informationen verstehen (z.B. Name, Alter, Land). In der Schule kann ich einfache Aufforderungen verstehen wie «Steh bitte auf!», «Komm zu mir!», «Schliess bitte die Tür!»	Ich kann verstehen, wenn jemand langsam und mit einfachen Worten von sich und seiner Familie erzählt. Ich kann in einem Geschäft verstehen, was etwas kostet, wenn sich der Verkäufer darum bemüht, dass ich ihn verstehe.	Wenn langsam und deutlich gesprochen wird, kann ich kurze Gespräche über Themen verstehen, die mir gut bekannt sind (z.B. Schule, Familie, Freizeit). Ich kann die Hauptsache von dem, was in kurzen, einfachen und klaren Durchsagen oder Mitteilungen gesagt wird, verstehen.	Ich kann die Hauptsache von kurzen, einfachen Geschichten und Berichten verstehen, wenn langsam und deutlich gesprochen wird und ich das Thema schon ein wenig kenne. Ich kann verstehen, wie man zu Fuss, mit Bus oder Bahn an einen bestimmten Ort gelangt, wenn man langsam und deutlich mit mir spricht.	Ich kann einfache Anleitungen verstehen, z. B. wie ich Haushaltsgeräte bedienen muss. Ich kann in Radionachrichten die Hauptpunkte verstehen, wenn langsam und deutlich gesprochen wird und falls ich über das Thema bereits etwas weiss.	Wenn ich z. B. im Zug, in einem Restaurant oder im Schwimmbad einem längeren Gespräch zuhöre, kann ich den Hauptpunkten folgen. Ich kann in vielen Fernsehsendungen zu Themen, die mich persönlich interessieren, das meiste verstehen, falls relativ langsam und deutlich gesprochen wird.	Ich kann folgen, wenn jemand länger spricht und etwas auf anspruchsvolle Weise erklärt; der Beitrag sollte aber deutlich gegliedert und das Thema einigermaßen vertraut sein. Ich kann im Radio die meisten Sendungen zu aktuellen Themen verstehen.
Lesen 	Ich kann auf Plakaten, Flyern und Schildern grundlegende Informationen (z. B. zu Ort, Zeit oder Preisen) finden und verstehen. Ich kann im Schulalltag einige ganz kurze Arbeitsanweisungen verstehen, wenn ich sie schon ein paar Mal genau so oder ähnlich angetroffen habe.	Ich kann ein Formular gut genug verstehen, um zu wissen, wo ich die wichtigsten Angaben zu mir selbst (z. B. den Namen) hinschreiben muss. Ich kann kurze, einfache Mitteilungen verstehen (z. B. einen konkreten Vorschlag für ein Treffen).	Ich kann einen einfachen persönlichen Brief verstehen, in dem mir jemand über vertraute Dinge schreibt (z. B. über Freunde oder Familie) oder danach fragt. Ich kann in Kurznachrichten zu Themen, die mich interessieren (z. B. Sport, Stars), die wichtigsten Punkte verstehen.	Ich kann in einfachen Texten aus dem Alltag, wie zum Beispiel Informations- und Werbebrochüren, wichtige Informationen finden und verstehen. Ich kann aus einfachen Artikeln, in denen Zahlen, Namen, Bilder und Überschriften eine grosse Rolle spielen, die Hauptinformationen herauslesen.	Ich kann in einem Zeitschrifteninterview mit einer Person, über die ich bereits Dinge weiss (z. B. einem Star), die Fragen und Antworten in groben Zügen verstehen. Ich kann ohne grosse Anstrengung ein Reisegebuch verstehen, in dem vor allem über den Tagesablauf berichtet wird.	In privaten Briefen verstehe ich ziemlich genau, was über Ereignisse, Gefühle oder Wünsche geschrieben wird. Ich kann in unkomplizierten Texten, in denen für oder gegen etwas argumentiert wird, die Haltung des Verfassers erkennen.	Ich kann auch bei längeren Texten aus Zeitungen, Zeitschriften oder Textsammlungen rasch herausfinden, worum es inhaltlich geht. Ich kann viele verschiedene Texte, die mich interessieren, im Detail verstehen. Gelegentlich muss ich noch im Wörterbuch nachschlagen.
Sprechen An Gesprächen teilnehmen	Ich kann mit einfachen Worten grüssen und ich kann «ja», «nein», «Entschuldigung», «bitte», «danke» sagen. Ich kann auf etwas zeigen und fragen, was es ist.	Ich kann mich auf einfache Art verständigen, bin aber darauf angewiesen, dass die Gesprächspartner auf mich Rücksicht nehmen und mir helfen. Ich kann einige ganz alltägliche Esswaren und Getränke bestellen.	Ich kann anderen Menschen Fragen über ihren Wohnort stellen oder über Land, aus dem sie kommen. Ich kann einfache Einkäufe machen, sagen, was ich suche, und nach dem Preis fragen.	Ich kann mit einfachen Worten Informationen austauschen, wenn es um alltägliche Dinge geht. Ich kann jemanden, den ich kenne, um einen Gefallen bitten und ich kann auch reagieren, wenn mich jemand um einen Gefallen bittet.	Ich kann zu Themen, die mir vertraut sind, (z. B. Schule, Musik, Sport) meine Meinung sagen und nach der Meinung von anderen fragen. Ich kann mit Leuten, die ich persönlich kenne, einfachere Telefongespräche führen.	Ich kann mit Gleichaltrigen längere Gespräche über gemeinsame Interessen führen, falls sie sich darum bemühen, dass wir einander verstehen. Ich kann mich beschweren, z. B. wenn etwas, was ich gekauft habe, schlecht oder kaputt ist.	Ich kann mit anderen über Eindrücke, Ideen und Gefühle sprechen, z. B. darüber, was Musik in uns auslöst. Ich kann in Diskussionen meine Ansichten durch Erklärungen, Argumente und durch Kommentare zu Beiträgen von anderen begründen und verteidigen.
Zusammenhängend sprechen 	Ich kann mich ganz kurz vorstellen (Name, Alter, Land). Ich kann von 1 bis 100 zählen.	Ich kann mit einfachen Worten sagen, wo ich wohne oder wie es mir geht. Ich kann sagen, was ich gerne esse und trinke.	Ich kann über meine Familie informieren, z. B. sagen, wer dazu gehört, wie alt die Familienmitglieder sind, was sie tun. Ich kann andere darüber informieren, was ich mag und was ich nicht mag (z. B. in Bezug auf Essen, Sport, Musik, Schule).	Ich kann eine kurze Geschichte erzählen, indem ich einfach die Ereignisse aneinanderreihe. Ich kann kurz erzählen, was ich am Wochenende oder während den Ferien vorhabe.	Ich kann erzählen, worum es in einem Film oder Buch geht, und sagen, was ich davon halte. Ich kann über alltägliche Themen (z. B. Taschengeld) mit einfachen Worten meine Meinung äussern.	Ich kann meine Ansichten, Vermutungen und Pläne kurz erklären und begründen. Ich kann anderen detailliert sagen, wie man etwas macht, was ich selbst gut kann (z. B. kochen, ein Haustier versorgen).	Ich kann länger über vertraute Themen sprechen (wie z. B. Musik und Musikgruppen) und dabei Einzelheiten näher beschreiben und vergleichen. Ich kann ein Problem genauer darstellen und dabei die Vor- und Nachteile verschiedener Lösungen gegeneinander abwägen.
Schreiben 	Ich kann in einem Steckbrief oder in kurzen, einfachen Sätzen schreiben, wer ich bin und wo ich wohne.	Ich kann in sehr kurzen Sätzen aufschreiben, was ich am liebsten habe oder was ich gerne bekommen würde (z. B. Essen, Kleider, Tiere). Ich kann kurze, einfache Postkarten schreiben (z. B. Feriengrüsse).	Ich kann ein Ereignis beschreiben, indem ich in einfachen Sätzen darüber berichte, was wann und wo geschehen ist. Ich kann anderen Jugendlichen eine Einladung schreiben (z. B. für eine Party).	Ich kann in einem Lerngebuch auf einfache Weise beschreiben, wie und wie gut ich gelernt habe. Ich kann mit einer kurzen Mitteilung auf eine Anzeige (z. B. in einer Jugendschrift) reagieren.	Ich kann für eine Schülerzeitung einen Bericht über ein wichtiges Ereignis schreiben (z. B. über eine Reise). Ich kann Vor- und Nachteile von Dingen aufschreiben, die mich persönlich betreffen (z. B. Regeln zu Hause oder in der Schule).	Ich kann per Brief oder E-Mail Informationen besorgen, die ich für etwas Bestimmtes brauche (z. B. für eine Projektarbeit). Ich kann in ganzen, miteinander verbundenen Sätzen über alltägliche Dinge und Ereignisse schreiben.	Ich kann einen Text über aktuelle Themen schreiben, die mich interessieren, (z. B. Naturschutz, Drogen) und dabei deutlich machen, was für mich besonders wichtig ist. Ich kann Briefe schreiben, in denen ich unterschiedliche Meinungen, persönliche Erfahrungen und Gefühle detailliert zum Ausdruck bringe.

Gestaltet für die Partnerrolle 11. Auflage der Gemeinsamen Europäischen Sprachrahmen
 © 2018. Alle Rechte vorbehalten. Dieses Dokument ist urheberrechtlich geschützt und darf nicht ohne schriftliche Genehmigung der Europäischen Kommission reproduziert werden.
 Dieses Dokument ist ein Werk der Europäischen Kommission, das in Zusammenarbeit mit dem Schweizer Eidgenössischen Departement für Bildung, Jugend und Sport (EDK) unter Berücksichtigung der Schweizer Sprachspezifika entwickelt wurde.
 Diese Übersetzung ist eine freie Übersetzung der Originalversion der Gemeinsamen Europäischen Sprachrahmen.

Nové přístupy k práci s EJP

- <http://www.lingualevel.ch/page/content/index.asp?MenuID=1247&ID=1420&Menu=7&Item=12>
- Banka dat k popisům úrovní:
- rozlišení: úroveň: A 1.1, A 1.2 / dovednost: poslech [aktualizovat sbírku prací](#)
všechny uvedené úlohy: německy francouzsky italsky anglicky
- A 1.2 Ho29 Když poslouchám rozhovor, při němž se mluví velmi pomalu a velmi důrazně, umím zachytit slova a krátké věty a porozumět jim (např. rozhovor zákaznice a prodavačky v obchodě). (G1/V1)
- A 1.2 Ho33 Když se mluví pomalu a důrazně, rozumím krátkým rozhovorům o tématech, která dobře znám (např. škola, rodina, volný čas). (G1/V1)
- poznámky a nápady pro práci s instrumentem
- banka dat k testovacím úkolům
- úvodní text k testovým úlohám

Příklad testové úlohy v portfoliu

- HV_04_engl_A - Party: Hosté dorazili
- Úrovně A 1.1, A 1.2, A 2.1
- Jenny pozvala hosty. Poslechni si, jak se vítají a zdraví. Zodpověz k tomu otázky. Napiš své odpovědi česky do políček. (G1/V2)

Vliv práce s Evropským jazykovým portfoliem na žáky

- Vnitřní motivace pro dosažení vlastních cílů
- Seznámení se podrobněji s výsledky vlastního učení
- Transparentní souvislost učiva s životní realitou
- Odhad reálných cílů
- Pozitivní přístup k učení

- Negativně působí: nejistota při sebehodnocení (nácvik), časová náročnost vyplňování množství tabulek + tradice hodnocení a známkování

Vliv práce s Evropským jazykovým portfoliem na vyučující

- Poznání žáků
- Větší míra spolupráce s žáky ve všech fázích procesu učení
- Adekvátně zaměřená výuka, vhodná volba učebních materiálů a formulace individuálně pojatých cílů
- Škola jako učící se instituce
- **Problém:** propojit práci s učebnicí a portfoliem
- Podle dánské učitelky Lindy Darling-Hammond:
„Učitelé se nejlépe učí tak, že pozorně poslouchají žáky a pozorují jejich práci. Takto i pochopí, co žáky zajímá, jaké je jejich sebepojetí a co je bude nejvíce motivovat.“

Děkuji za pozornost

Literatura

- BLEYHL, W. Leistung und Leistungsbeurteilung. In EDELHOFF, CH. (eds.): *Neue Wege im Fremdsprachenunterricht*. Hannover: Schroedel Verlag, 2001, s. 38-46.
- BRYCHOVÁ, A. *Evropské jazykové portfolio jako nástroj sebereflektivního hodnocení cizojazyčné kompetence*, disertační práce. Brno: Masarykova univerzita, 2009.
- QUETZ, J. A1-A2-B1-B2-C1-C2 Der Gemeinsame europäische Referenzrahmen, *Deutsch als Fremdsprache*, č. 1, roč.2003, s. 42-48, ISSN 0011-9741.
- CINK, P. Jazyková politika v nové Evropě (III). *Cizí jazyky*, 1998/1999, roč. 42, č. 9-10, s. 153, ISSN 1210-0811.
- COUNCIL OF EUROPE. překlad: KOL. AUTORŮ. *Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2002. ISBN 80-244-0404-4.
- GLABONIAT, M. / MÜLLER, M. / RUSCH, P. a kol.: *Profile deutsch*. Berlin: Langenscheidt, 2002. a CD-ROM. ISBN 3-468-49410-6.
- LITTLE, D. / PERCLOVÁ, R. *Evropské jazykové portfolio. Příručka pro učitele a školitele*. Praha: MŠMT, 2001.
- PERCLOVÁ, R. *Evropské jazykové portfolio pro žáky ve věku 11 – 15 let v České republice*. Praha: Fortuna, 2001. ISBN 80-7168-796-0.
- SLAVÍK, J. *Hodnocení v současné škole. Východiska a nové metody pro praxi*. Praha: Portál, 1999, ISBN 80-7178-262-9.
- <http://www.lingualevel.ch/page/content/index.asp?MenuID=1247&ID=1420&Menu=7&Item=12>